מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר ולתרגל מושגי יסוד בספרות: מספר, עלילה, אמצעים אמנותיים ואפיון דמות
- לזהות מאפייני סוגות שונות: סיפור עממי, משל, בלדה, סיפור קצר ושיר
- לקרוא פסוקים אמיתיים מספר שמואל ולדון בדמויות ובדילמות שלהן
- לתרגל כתיבת תשובה מנומקת לפי מחוון, תוך שימוש בציטוט קצר ומדויק מהטקסט

גרסה רגילה – כל הפריטים.

חלק א' – פרק 1 • ארגז הכלים של הקורא/ת – חזרה על מושגי יסוד

1. ג – דרמה
2. ג – מספר
3. א – המספר אומר במפורש איך הדמות

חלק ב' – פרק 1 • ארגז הכלים של הקורא/ת – מבנה העלילה

1. נכון – האקספוזיציה היא שלב הפתיחה שבו מכירים את הדמויות, המקום והזמן
2. נכון – מספר בגוף ראשון הוא דמות הנמצאת בתוך הסיפור ומספרת ממנה

חלק ג' – פרק 1 • ארגז הכלים של הקורא/ת – השלמה והתאמה

1. שיא

חלק ד' – פרק 1 • ארגז הכלים של הקורא/ת – זיהוי אמצעים אמנותיים

1. א – הלב
2. ב – מטאפורה
3. א – האנשה
4. ג – ישיר

חלק ה' – פרק 2 • הסיפור העממי והמשל – זיהוי מאפיינים

1. א – היה היה פעם
2. ב – חזרה על אירוע או משימה שלוש פעמים
3. ב – בעלי חיים שהם עזרו להם קודם
4. ב – מוסר השכל

חלק ו' – פרק 2 • הסיפור העממי והמשל – הבנה ויישום

1. אחים
2. האנשה
3. גלגול (מטמורפוזה)
4. קשה

חלק ז' – פרק 2 • הסיפור העממי והמשל – חשיבה ויצירה

1. 1 – ג (שלוש משימות ועוזרים מהחי)
2. 2 – ד (נערה מנצחת בזכות חוכמתה)
3. 3 – א (מצוקה ואז גלגול וסוף טוב)
4. 4 – ב (משל מספר שופטים)

חלק ח' – פרק 3 • הבלדה – היכרות עם הסוגה

1. ב – סיפור קודר שמושר, עם עלילה דרמטית וסוף טרגי
2. ב – קצר וחד
3. ג – נתן אלתרמן
4. א – מגבול סקוטלנד-אנגליה

חלק ט' – פרק 3 • הבלדה – סימון היצירות ומאפייניהן

1. לא נכון – לבלדות יש בדרך כלל סוף טרגי
2. נכון – האם שואלת את הבן שאלות והוא עונה, עד שמתגלה שהורעל
3. לא נכון – זו בלדה אמנותית, שחיבר שאול טשרניחובסקי
4. נכון – הבלדה מספרת בקיצור ומשאירה פרטים חסרים

חלק י' – פרק 3 • הבלדה – מבנה ואמצעים

1. 1 – ד (דיאלוג אם-בן שחושף הרעלה בהדרגה)
2. 2 – ה (וידוי הדרגתי שחושף רצח ואשמת האם)
3. 3 – א (נאמנות למלך למרות סימן מבשר רעה, סוף טרגי בים)
4. 4 – ג (פזמון חוזר ונאמנות בעלי חיים לאהובה המתה)
5. 5 – ב (בלדה אמנותית עברית עם רמז לשואה)

חלק י״א – פרק 3 • הבלדה – מילוי והבנה

1. חזרה מתגברת
2. רצח (רצח אביו)
3. פזמון

חלק י״ב – פרק 4 • הסיפור הקצר: מהעולם ומהספרות העברית – הכרת הסיפורים

1. א – פריז
2. ב – אנטון צ'כוב
3. ג – ניו יורק
4. א – מתילדה לואזל
5. ג – הסוסה שלו

חלק י״ג – פרק 4 • הסיפור הקצר: מהעולם ומהספרות העברית – התאמה והבנה

1 – ג (גי דה מופסאן – צרפת)
2 – ה (אנטון צ'כוב – רוסיה)
3 – ד (או. הנרי – ארצות הברית)
4 – א (סוף מפתיע שמשנה את הבנת הסיפור)
5 – ב (פער בין הציפייה למציאות)

חלק י״ד – פרק 4 • הסיפור הקצר: מהעולם ומהספרות העברית – חשיבה והשוואה

1. מתילדה חלמה על עושר ויוקרה ולכן שאלה מחרוזת יקרה; הסוף המפתיע מגלה שהתכשיט שהחליף אותה היה מלאכותי וזול, כך שכל הסבל היה מיותר.
2. האנשים סביבו עסוקים בעצמם ולא מקשיבים לצערו, ורק הסוסה נשארת שקטה לידו – וכך מודגשת בדידותו העמוקה.
3. אחד החברים הפך לשוטר ונאלץ להתמודד עם כך שחברו הוא אדם מבוקש, למרות הקשר האישי ביניהם.
4. בכל הסיפורים דמות נפגעת ממעמדה החברתי או מיחס הסביבה אליה, ומגיבה בדרך שמבטאת את כאבה או את רצונה לשמור על כבודה.

חלק ט״ו – פרק 5 • איך קוראים שיר? ושירת התחייה – מושגי יסוד

1. ב – קבוצת טורים המהווה יחידה בשיר
2. ב – הקול שמדבר בשיר, לא בהכרח המשורר
3. ב – הציפור
4. ב – כנרת

חלק ט״ז – פרק 5 • איך קוראים שיר? ושירת התחייה – זיהוי ביצירות

1. לא נכון – שיר לירי מבטא רגש או מחשבה של הדובר, ולא בהכרח מספר עלילה.
2. נכון – רחל פונה לאגם ומתארת אותו בתכונות אנושיות.
3. נכון – כך מתואר בפרק – מטאפורה מ"שיר השירים" לקושי להגיע אל אדם אחר.

חלק י״ז – פרק 5 • איך קוראים שיר? ושירת התחייה – התאמה ויישום

1 – ג (שיר קלאסי של ביאליק, פנייה לציפור)
2 – ד (רחל, עולם קטן כעולם נמלה)
3 – ה (רחל, שיר נוף עם האנשה)
4 – א (ביאליק, פנייה לדמות נשית וכמיהה)
5 – ב (רחל, מטאפורה מ"שיר השירים")

חלק י״ח – פרק 5 • איך קוראים שיר? ושירת התחייה – יישום והבנה

1. רק על עצמי לספר ידעתי
2. שורה חוצה

חלק י״ט – פרק 6 • תנ״ך: שמואל – מנהיגים ומלכים – הכרת הסיפור

1. ב – חנה
2. ג – שלוש פעמים
3. ג – דוד
4. ב – ה' יראה ללבב

כרטיס יציאה – מה לחפש

- התשובה מכילה ציטוט קצר (עד כמה מילים) ושם מדויק של האמצעי האמנותי, עם הסבר תרומה לקורא
- התשובה מתבססת על פסוק או אירוע ממשי מהפרקים שנלמדו ולא על ניחוש כללי
- התשובה מזהה לפחות הבדל אחד מובהק: סיפור עממי בפרוזה מול בלדה בשיר עם חזרה ופזמון

טיפים להפעלה:

- אפשר לחלק את החוברת לשלושה-ארבעה מפגשים: פרקים 1-3 ספרות קלאסית, פרק 4 סיפור קצר, פרקים 5-6 שירה ותנ״ך
- לתלמידים מתקשים אפשר לצמצם את מספר הדוגמאות בכל פרק ולהתמקד בדמות או בשיר אחד בלבד
- כדאי לפתוח כל פרק בקריאה קולית קצרה של קטע מהיצירה לפני מילוי התרגילים
- לתלמידים מתקדמים אפשר להוסיף משימת כתיבה חופשית: כתיבת בית בסגנון בלדה או פסקת ניתוח על דמות מהתנ״ך

חוברת תרגול – ספרות ותנ״ך: מסע בין סיפורים ופסוקים

ספרות ותנ״ך: מסע בין סיפורים ופסוקים

חט״ב · רגיל

תוכן החוברת

1. פרק 1 – ארגז הכלים של הקורא/ת
2. פרק 2 – הסיפור העממי והמשל
3. פרק 3 – הבלדה
4. פרק 4 – הסיפור הקצר: מהעולם ומהספרות העברית
5. פרק 5 – איך קוראים שיר? ושירת התחייה
6. פרק 6 – תנ״ך: שמואל – מנהיגים ומלכים

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – ספרות ותנ"ך: מסע בין סיפורים ופסוקים

חוברת התלמיד/ה **רגיל**

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בחוברת שישה פרקים שהולכים יחד מהכלים הבסיסיים של קריאת ספרות ועד לסיפורי המקרא. עברו על כל פרק לפי הסדר, ענו בעיפרון ובדקו את עצמכם בעזרת שאלות הסיכום בסוף כל פרק.

1 חלק א' – פרק 1 • ארגז הכלים של הקורא/ת – חזרה על מושגי יסוד

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. איזו סוגה נכתבת כדי שיציגו אותה על במה?

א) סיפורת ב) שירה ג) דרמה ד) משל

2. מה אין בדרמה, בניגוד לסיפור?

א) דמויות ב) דיאלוג ג) מספר ד) קונפליקט

3. אפיון ישיר הוא כאשר...

א) המספר אומר במפורש איך הדמות ב) אנחנו לומדים על הדמות ממעשיה

ג) אנחנו לומדים על הדמות מהסביבה שלה ד) הדמות מתארת את עצמה בלבד

2 חלק ב' – פרק 1 • ארגז הכלים של הקורא/ת – מבנה העלילה

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	באקספוזיציה מכירים את הדמויות, המקום והזמן	☐	☐
2	מספר בגוף ראשון הוא דמות בתוך העלילה שמספרת 'אני'	☐	☐

3 חלק ג' – פרק 1 • ארגז הכלים של הקורא/ת – השלמה והתאמה

השלימו את המילה החסרה.

1. בשלב ה _____ מגיעה העלילה לנקודת המתח הגבוהה ביותר

4 חלק ד' – פרק 1 • ארגז הכלים של הקורא/ת – זיהוי אמצעים אמנותיים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. "הלב שלו דפק כמו תוף" – מהו המדומה?

א) הלב ב) כמו ג) תוף ד) דפיקות חזקות

2. "הכיתה הייתה ים סוער" – איזה אמצעי אמנותי?

א) דימוי ב) מטאפורה ג) האנשה ד) חזרה

3. "השער פיהק לעברי בשעמום" – איזה אמצעי אמנותי?

א) האנשה ב) דימוי ג) ניגוד ד) חזרה

4. "עידו היה ילד שקט וביישן" – איזה סוג אפיון?

א) עקיף – מעשים ב) עקיף – סביבה ג) ישיר ד) עקיף – שם

5 חלק ה' – פרק 2 • הסיפור העממי והמשל – זיהוי מאפיינים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. איזה משפט פותח בדרך כלל סיפור עממי?

א) היה היה פעם ב) בוקר אחד קר ג) לפני שנה בדיוק ד) באחד הימים הגשומים

2. מהו 'שילוש' בסיפור עממי?

א) שלוש דמויות ראשיות בלבד ב) חזרה על אירוע או משימה שלוש פעמים

ג) שלושה מקומות שונים בעלילה ד) שלוש פתיחות לסיפור

3. מי עוזר לאחים במעשייה 'מלכת הדבורים' להצליח במשימות?

א) מלך זר ב) בעלי חיים שהם עזרו להם קודם ג) קוסם זקן ד) אחות חכמה

4. מה יש כמעט תמיד בסוף משל?

א) שיר סיום ב) מוסר השכל ג) תיאור טבע ד) שאלה פתוחה

6 חלק ו' – פרק 2 • הסיפור העממי והמשל – הבנה ויישום

השלימו את המילה החסרה.

1. במעשייה 'מלכת הדבורים' יוצאים למסע שלושה _____

2. כשבעלי חיים מדברים ומתנהגים כמו בני אדם, זהו אמצעי שנקרא _____

3. ב'ארנב הים' מתרחש בסוף שינוי פלאי בגוף הגיבור, הנקרא _____

4. במשל כבשת הרש, הנביא נתן משתמש במשל כדי לומר למלך דוד אמת _____

7 חלק ז' – פרק 2 • הסיפור העממי והמשל – חשיבה ויצירה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. מלכת הדבורים	___	**א.** מצוקה ואז גלגול וסוף טוב
2. העלמה החכמה והמלך	___	**ב.** משל מספר שופטים
3. ארנב הים	___	**ג.** שלוש משימות ועוזרים מהחי
4. משל יותם	___	**ד.** נערה מנצחת בזכות חוכמתה

8 חלק ח' – פרק 3 • הבלדה – היכרות עם הסוגה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהי בלדה?

א) שיר שמח ללא עלילה ב) סיפור קודר שמושר, עם עלילה דרמטית וסוף טרגי ג) משל עם מוסר השכל

ד) סיפור קצר ללא דמויות

2. איך בדרך כלל נראה הדיאלוג בבלדה?

א) ארוך ומפורט ב) קצר וחד ג) בלי מילים כלל ד) רק בין שלוש דמויות

3. מי תרגם לעברית את הבלדות העממיות 'לורד רנדל', 'אדוארד אדוארד' ו'שלושה בני עורב'?

א) ח"נ ביאליק ב) רחל ג) נתן אלתרמן ד) שאול טשרניחובסקי

4. מהיכן הגיעו הבלדות העממיות שבפרק (לורד רנדל, אדוארד אדוארד, סר פטריק ספנס)?

א) מגבול סקוטלנד-אנגליה ב) מיוון העתיקה ג) מצרפת ד) מהתנ"ך

9 חלק ט' – פרק 3 • הבלדה – סימון היצירות ומאפייניהן

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	לבלדות יש בדרך כלל סוף שמח ומרגיע	☐	☐
2	ב'לורד רנדל' מתקיים דיאלוג בין אם לבנה	☐	☐
3	'בת הרב ואמה' מאת טשרניחובסקי היא בלדה עממית ולא ידוע מי כתב אותה	☐	☐
4	בבלדות יש לרוב פערים שהקורא או הקוראת צריכים להשלים בעצמם	☐	☐

10 חלק י' – פרק 3 • הבלדה – מבנה ואמצעים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. לורד רנדל	____	**א.** נאמנות למלך למרות סימן מבשר רעה, סוף טרגי בים
2. אדוארד אדוארד	____	**ב.** בלדה אמנותית עברית עם רמז לשואה
3. סר פטריק ספנס	____	**ג.** פזמון חוזר ונאמנות בעלי חיים לאהובה המתה
4. שלושה בני עורב	____	**ד.** דיאלוג אם-בן שחושף הרעלה בהדרגה
5. בת הרב ואמה	____	**ה.** וידוי הדרגתי שחושף רצח ואשמת האם

11 חלק י"א – פרק 3 • הבלדה – מילוי והבנה

השלימו את המילה החסרה.

1. טכניקה שבה משפטים חוזרים שוב ושוב עם שינוי קטן בכל פעם נקראת _____

2. ב'אדוארד אדוארד' מתגלה בהדרגה שהגיבור ביצע _____

3. קטע שחוזר על עצמו כמה פעמים לאורך השיר נקרא _____

12 חלק י"ב – פרק 4 • הסיפור הקצר: מהעולם ומהספרות העברית – הכרת הסיפורים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. באיזו עיר מתרחש הסיפור 'המחרוזת'?

(א) פריז (ב) לונדון (ג) מוסקבה (ד) ניו יורק

2. מי כתב את הסיפור 'יגון'?

(א) גי דה מופסאן (ב) אנטון צ'כוב (ג) או. הנרי (ד) שלום עליכם

3. הסיפור 'מקץ עשרים שנה' מתרחש ב...

(א) פריז (ב) לונדון (ג) ניו יורק (ד) סנקט פטרבורג

4. מי מאבדת את התכשיט היקר בסיפור 'המחרוזת'?

(א) מתילדה לואזל (ב) אמה (ג) חברתה (ד) המשרתת

5. מי מקשיב לעגלון בסוף הסיפור 'יגון'?

(א) שכנו (ב) בנו (ג) הסוסה שלו (ד) שוטר

13 חלק י"ג – פרק 4 • הסיפור הקצר: מהעולם ומהספרות העברית – התאמה והבנה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. המחרוזת	____	**א.** סוף מפתיע שמשנה את הבנת הסיפור
2. יגון	____	**ב.** פער בין הציפייה למציאות
3. מקץ עשרים שנה	____	**ג.** גי דה מופסאן – צרפת
4. פואנטה	____	**ד.** או. הנרי – ארצות הברית
5. אירוניה	____	**ה.** אנטון צ'כוב – רוסיה

14 חלק י"ד – פרק 4 • הסיפור הקצר: מהעולם ומהספרות העברית – חשיבה והשוואה

ענו בקצרה.

1. מהו הקשר בין חלומות העושר של מתילדה לבין הסוף המפתיע בסיפור 'המחרוזת'?

2. מדוע אפשר לומר שדווקא הסוסה 'מקשיבה' לעגלון בסיפור 'יגון'? מה זה מלמד על הבדידות שלו?

3. בסיפור 'מקץ עשרים שנה' יש התנגשות בין חברות לחובה. הסבירו במשפט אחד במה מתבטאת ההתנגשות.

4. כתבו שני משפטים: במה דומים נושאי הכבוד והזהות ב'נקמתו של סבל' לנושאים בסיפורים הקצרים מהעולם?

15 חלק ט"ו – פרק 5 • איך קוראים שיר? ושירת התחייה – מושגי יסוד

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהו "בית" בשיר?

(א) מילה בודדת (ב) קבוצת טורים המהווה יחידה בשיר (ג) סוג של חריזה (ד) כותרת השיר

2. מיהו "הדובר" בשיר?

(א) המשורר עצמו תמיד (ב) הקול שמדבר בשיר, לא בהכרח המשורר (ג) הקורא את השיר (ד) שם השיר

3. מי הנמענת בשיר "אל הציפור" של ביאליק?

(א) אישה אהובה (ב) הציפור (ג) אמא (ד) הכנרת

4. רחל נקראת לעיתים "משוררת ה___"

(א) ירושלים (ב) כנרת (ג) גליל העליון (ד) נגב

16 חלק ט"ז – פרק 5 • איך קוראים שיר? ושירת התחייה – זיהוי ביצירות

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בשיר לירי יש בדרך כלל עלילה מפותחת עם התחלה, אמצע וסוף, כמו בסיפור.	☐	☐
2	בשיר "כנרת" של רחל יש האנשה – פנייה אל הכנרת כאילו היא אדם.	☐	☐
3	בשיר "גן נעול" רחל משתמשת במטאפורה שמקורה בספר שיר השירים.	☐	☐

17 חלק י"ז – פרק 5 • איך קוראים שיר? ושירת התחייה – התאמה ויישום

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. אל הציפור	____	**א.** ביאליק, פנייה לדמות נשית וכמיהה
2. רק על עצמי לספר ידעתי	____	**ב.** רחל, מטאפורה מ"שיר השירים"
3. כנרת	____	**ג.** שיר קלאסי של ביאליק, פנייה לציפור
4. הכניסיני תחת כנפך	____	**ד.** רחל, עולם קטן כעולם נמלה
5. גן נעול	____	**ה.** רחל, שיר נוף עם האנשה

18 חלק י"ח – פרק 5 • איך קוראים שיר? ושירת התחייה – יישום והבנה

השלימו את המילה החסרה.

1. בשיר _____ רחל חוזרת על אותן מילות פתיחה כדי להדגיש את הרעיון (אנאפורה)

2. כאשר שורה בשיר ממשיכה את המשפט לשורה הבאה בלי הפסקה, קוראים לכך _____

19 חלק י"ט – פרק 6 • תנ"ך: שמואל – מנהיגים ומלכים – הכרת הסיפור

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מי התפללה בלי להוציא קול ונדרה נדר לילד שייוולד לה?

(א) מרים (ב) חנה (ג) אביגיל (ד) מיכל

2. כמה פעמים הומלך שאול למלך, לפי הפרקים שלמדנו?

(א) פעם אחת (ב) פעמיים (ג) שלוש פעמים (ד) אף פעם

3. מי ניצח את גוליית בעמק האלה?

(א) שאול (ב) יהונתן (ג) דוד (ד) שמואל

4. מהו הביטוי שאומר ה' לשמואל כשבוחר את דוד?

(א) גבוה כמו שאול (ב) ה' יראה ללבב (ג) חזק מכולם (ד) יפה מראה בלבד

🎟️ כרטיס יציאה

תן/י דוגמה משיר או מסיפור מהחוברת לדימוי או למטאפורה, והסבר/י מה הוא תורם

בחר/י אחת מהדמויות שלמדנו עליהן בתנ״ך (שאול, דוד או חנה) וכתוב/כתבי שתי תכונות שלה עם הוכחה מהפסוקים

הסבר/י במילים שלך מה ההבדל בין סיפור עממי לבלדה, לפי דוגמה אחת מכל סוגה

איך הרגשתי בשיעור? ☹️ 😐 🙂 😀